

מסורת הש"ס

א [בכתי"ב: הכתוב וכו' בראי"ק ואל"ש וכן במשנה];
 ב [מגינה טו, א] [בכתיב:
 ג: ממ: ע"ש, ד] [ארבע
 אמות] לתלם כתיב, וכל
 צבור קטן [ג, ט] [כרמות
 כח, ו] [בכתי"ב יוסף: רב,
 ובש"ס: רב עולא בר אבהו],
 ד ע"ז כנ: ט] [ע"ז כנ: ג],
 ה [לקמן לג, ע"ז היטב],
 ו [בכתי"ב יוסף: פסס
 אמת], ז [ע"ז כד, ע"ש,
 ח] [ב"ק לת, דף פו, ע"ז
 ט, ח] [בכתי"ב יוסף: יומל],
 ט [בכתי"ב ע"ז עקב ועל
 קודקדקין טלה והשוי"ה
 טלה תלמוד, ט] [יומל
 עה: ב"ק ה"ה, ט] [בכתי"ב
 שביע: ומקלן לומר או
 כאן], ט [בכתי"ב שביע:
 כלומר שכינתו מהפסד
 ויורת לגמלו וכו', ע"ש
 ע"ז], ט [בכתי"ב שביע:
 ושביע: כחוטין], ק [ע"ז
 יומל ע"ז ע"ז], ר [יומל
 לעיל], ט [ודפסקין ש"ך
 דף כ"ע ע"ז], ט [בפסוק
 יבמות: שביע: מחוקק
 וכן בכתובי הימים] ו [ע"ז
 מהר"ש, ח] [ע"ז ט"ז
 לקמן לג, ד"ה אורח],
 ז [ע"ז ע"ז, א] [ולקמן
 טע"א, מהר"ש, ובגמ'
 כתי"ב לקמן טס לתלם],
 ד [ודפסקין ח"ו (כ
 ע"א)], ט [בכתי"ב
 ע"א, ע"ש], ז [ודפסקין
 דעיוסין לו, ד"ה דילמא
 כפר כי מנחיל יומר
 ועמ"ש טס על הלל], ט
 [בכתי"ב: משו ושמן
 מין], ט [ובכתי"ב ב"מ
 עה:]

גליון הש"ס

גמ' שאתה וזכר חייבים
 בכבוד אבך. ע"ז כימות
 ה ע"ז מד"ה סולס:

מוסף רש"י

כאלו דוחק רגלי
 שבינה. לומר גליון אין
 השכינה כלל ומתי והאלין
 הדוס רגלי (תגינה טו),
 ריסי עיניך. שער שביע
 העין היה טבל והכל
 על העין מרוב קדמות
 (והנדרין טד). עד היכן
 כיבוד אב ואם. והוא
 אל טמונה להוטר כבוד
 אב ואם (ע"ז כג), כזה
 עשה עובד כוכבים.
 וכ"ש תשלם שמונה על
 כן (סס). בששים ריבוא
 שבר. ששים ריבוא דינר
 היו רוצין לתן לו כוח
 (סס כד). ולא ציעור.
 להקלו משמו (סס).

תוס' ר"י הוקן

מבין ריסי. כלומר
 מהנועותין ועניין ניב
 שפקח אה, רבן אלימלך
 פקח הוא ברוב שטורה
 פבורסו. הטל דרך
 שחוקק השיב לו, כלומר
 כבוד שיהיה שיה ע"ך.
 מי שאינו מצווה ועושה
 כן. שמשלם לו הקב"ה
 שברו, ששכו גדול יש
 למצווה ועושה שהוא
 מבין מצווה ומקבל מרות המצות עליו.

משלמו. מפתח אותו כדמרגמינן וכי יפתה (שמות כג) א"ל ישלם:
הארץ הדוס רגלי. והעובר צמטר לומר אין המקום כאן לפיכך
 הוא נסתר לומר אין יודע נמלא כדוחק רגליו ומקלפו לומר אין
 כאן: **מלא כל הארץ.** שמשמע משתרצב ויורד למטה והזקק קוממו

נראה כדוחק: אמר לו כך. ר'
 יהושע השיב לו כדרך שהשיב לו ר'
אליעזר: נסגרשה. שאין אמי חייבת
 כבודו אכי מהו: **מזין ריסי עיניך.**
 שערות שצבורת כסוי אתה
 ניכר שהיית יתום וגשרו ריסי עיניך
 מן הכזי כדלמרי' [בסנהדרין] (ד קד):
 והיה רבן גמליאל שומע קולה וצוכה
 כנגדה עד שנסרו ריסי עיניו: **שכן**
אלמנה אמה. ולא כריך אתה למעשה
 אלל לתמוד זאת ואני לומר לך שכבוד
 שניהם שיה ע"ך. הטל לסם מיס
כסול וקעקע. קרקק להם כמו
 שמשקרקין לתרגוליס ולפי שלא היה
 כריך לעשות והוא שאלו כמו שעליו
 לעשות אמר לו אלל ואימלא השיבו
 לטוןן שמקו: **חזרו והודו למאמרו**
הראשונות. כ"ש שחייב אדם כבודו
 שאף היה שומק צדיקתו ככזיו ואמו
 וחיו ומונו מסורין צידו: **ראש דברך**
אמת. לא הווקק הכבוד לומר ראל
 דברך אמת אלל לפי שהיו מנגיס
 אחר דבריו הראשונים לומר לכבודו
 הסיק וללאחר זמן חזרו והודו כששמעו
 קוף דבריו למדו שראש דבריו אמת:
ששים ריבוא שכן. היה משתכר זה
 ששים ריבוא לנירי זהב: **סחס**
מראשטוויו כל אביו. והוא ימן: מה
מי שאינו מצווה ועושה כך. שילס
 לו הקב"ה שכרו: **הא דר' יהודה.**
 לומר סומל פטור מן המלוט צ"ק
 פרק החובל (דף פו): **לא**
מיפקידנא. שהיה סגני נהור: **יומל**
טבל לרבנן. סקודה לתלמידים:
פעס אחס היה לצוט. למה בן
 נמינה: **סירקון.** לצוט סקורין לניד'ר:
של זכ. מרוקס ס חוטי זהב: **פסיוני.**
 עוף חסוב ושמן מין שליו סירד במדקק:
וטווידו מן סעוולס. שפענע עליו
 שמרחה לו כרות עין על סעודתו: **יש**
מטחיו צדיקיס. שהיא מלאכה קשה:
 ומציאלו

האשה נקנית פרק ראשון קידושין לא

בבב את ה' מהונך. צירושלמי (דורש מהונך כמו) מחוקק משמע
 שהקפיד הקב"ה על כיבוד אב ואם יומר מכבודו שכבודו
 הוא לומר כדך את ה' מהונך דהיינו מחוקק דמשמע ממה שמחוקק
 כלומר אלס יש לו ממון חייב ואם לאו פטור וכיבוד אב ואם נלמר

כדך את אביך ואת אמך דמשמע בין
 שיש לו ממון ובין שאין לו והיכא דליס
 ליה חייב לחזור על הפתחיס לוןן את
 אביו ואת אמו (א): **כל העובר**
עבירה בבתר כאילו דוחק רגלי
שבינה. היינו דמלני כייף לזכריה
 וכדמוכס פרק (קמל לחגינה דף טו, א):
 וד"ה מפתח מונח תחת מראשותיו
 של אביו. צירושלמי (יש ססו
 רגליו פסותוט על הטיבה ולכך לא
 שיכרה: גדרול המצווה ועושה.
 נראה דהיינו טעמא דמי שמוטה
 ועושה עדיף לפי שדולג ומנטער יומר
 פן יעבור ממי שאין מצווה שיש לו פת
 כסלו שחס ירלה יינט:

דלא מפקינא ועבידנא. מכלן
 ממקדק ר"מ דנשיס מנכרות
 על מצוט עשה סהומן גרמל אע"ג
 דפטורות לגמרי דלפילו מדרכיס
 מיחייבי כדמוכס פרק מי שמתב
 (בכ"ס דף ק): מ"מ יכולות הן לבדך
 ואין כלן משוס לא טשא את שמו
 לשול (שמות כ) משוס מנכרות צרכה
 שאינה ס צריכה: דלי ללו היי סמח
 רב יוסף והלל מפסקי כל הדכרות
 כולן: **ובאת אמו וקרעתו.** יש
 צמדנש שהיתה מטורפת מדעתה:
יש מאביר לאביו פסיוני. פירוש
 עוף חסוב והיינו מין שליו
 שיש צמדנר (א): **וטורדו מן**
העורס. פירוש שפענע עליו שמרחה
 לו כר עין על סעודתו יש מטחיו
 צדיקיס שהיא מלאכה קשה ומציאלו
 לחיי העולס הבגד שמכבודו צדיקיס
 צדיקיס וצדיקיס וצדיקיס צירושלמי (פסל
 פ"ה) אמרו מעשה צדיקיס מעשה
 צאחד שהיה מלכיל לאביו פסיוני
 פעס אחת אמר לו אביו מאין לך כל
 אלה אמר לו כבל מאי איכפת לך עד
 דעמון וכלכול כלומר לעוס ואכול כעין
 כלציס דמדשין ואכוליס א"כ הרחהו
 שקשה עליו וסוד מעשה צאחד שהיה
 טוון צדיקיס וכל וקן היה לו ואתל
 ליווי לטוונין פירוש מצוט המלך
 כשזיל אביו לצל לעבודת המלך א"ל
 בנו טוון ואני אלך תחתיך לעבודת
 המלך שאין לה קצבה אל לציוונך טב
 לך ואם למלקי טב לך:
 איסמיעל

עין משפט נר מצוה

של א מ"י פ"ו מהל'
 ממיס הל' א [ב]:
שלא ב ג מ"י פ"ה מהל'
 דעות הלל א מ
 טופ"ע א"ח פ"ב כ טע"ק ו:
 שלב ד ה מ"י פ"ו
 מהמיס הל' ד
 סמג עשין קטו טופ"ע י"ד
 ט"ז רמ טע"ק ד:
 שלב ו מ"י פ"ה א
 וסמג טס טופ"ע
 טס טע"ק ד:
 שלב ז מ"י פ"א מהל'
 ט"ח הל' יג טופ"ע
 י"ד פ"י רמו טע"ק ו:
 שלה ח מ"י פ"ו מהל'
 מהמיס הלכ' ז
 טופ"ע י"ד ט"ז רמ טע"ק
 ג:
 שלו ט טופ"ע טס טע"ק
 ז:

תורה אור השלם

1. מה אמר ו? השמים
 פסא ודאריך ימים רגלי
 אי זה בית אשר תבנו לי
 ואי זה מקום מגורתי?
 ישעיהו ס א
2. וקרא זה אל זה ואמר
 קדוש קדוש קדוש ו?
 צבאות מלא כל הארץ
 כבודו.
 ישעיהו ו ג
3. וידוע ו? כל מלכי
 ארץ כי שמעו אמרי'
 פרץ: תהלים קלח ד ג
4. אנכי ו? האדוק אשר
 הוצאתיך מארץ מצרים:
 מביט עבדים לא יקרה
 לך אלהים אחרים על
 פני:
 שמות כ ב
5. כבוד את אבך ואת
 אפוך למען יארבך וימך
 על האדוק אשר ו?
 שמות כ א
6. ראש דרךך אמת
 ולעולמם כל משפט
 צדקתך: תהלים קיט קס

לעני רש"י

ציעור [ציעורין].
 בר של משי.

מוסף תוספות

- א. וצריך לכופ את יצור
 יוטר. מוס' הל"ש. ב. גבי
 נשים חייבות בקידוש דבר
 תורה. טס ג. דחק דרשה
 (כא). ספק קרא אמת ויציב
 ספק לא קרא יחזור ויקרא
 ולא אסרין מספיקא
 משום לא תשא. הילכך
 כיון שמתכוונת לברכה
 אין כאן משום לא תשא.
 טס ז. של כל המצות
 ומאה בריות בכל יום.
 ומה עמוסין לו. ברכת
 ציצית ותפילין וכמה
 בריות ואמרינן בפרק
 המניח היא מאן דבעי
 למהו חסידא ליקיים מלי
 דברכות. מוס' הל"ש.